

Ленська С. В.

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

КОНЦЕПТ «СМЕРТЬ» У РАННІЙ НОВЕЛІСТИЦІ Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА

У статті розглянуто художнє функціонування концепту «смерть» на матеріалі збірки малої прози Б. Антоненка-Давидовича «Синя Волошка» (1930). З'ясовано, що рання новелістика письменника заснована на реальних подіях і має автобіографічний характер. Досліджено багатозначність семантики концепту «смерть» у малій прозі 1920-х років.

Проаналізовано смислове й функціональне наповнення концепту «смерть» в оповіданні «Синя Волошка», що дало пізніше назву збірці малої прози. В образі головної героїні Сані висвітлено мотив жертвності заради порятунку товаришів по політичній боротьбі. Виконавши завдання, дівчина не змогла піти на внутрішній компроміс і вчинила самогубство. Таким чином, концепт «смерть» асоціюється з самопожертвою. В оповіданні «Шкапа» з'ясовано, що концепт «смерть» має подвійну семантику: з одного боку, відображує екзистенційну трагедію Першої світової війни, а з іншого – призводить до пробудження в українцях національної самосвідомості. Зазначено, що у новелах «Два пуди жита» і «Пиріжки, пиріжки...» концепт «смерть» репрезентує авторське засудження антигуманного світу пореволюційної доби, зокрема голоду 1921 року. У новелі «Два пуди жита» реалістично змальована загибель від голоду подружжя селян, які несли мішок із рятівним збіжжям для голодних дітей, але померли дорогою. Тобто концепт «смерть» набуває глибоко психологічного виміру. Проаналізовано, що у новелі «Пиріжки, пиріжки...» концепт «смерть» виражає безмір горя батька, який втратив єдиного сина через хворобу. Заради порятунку сина він продав єдину цінність і розраду – скрипку, але врятувати хлопця не вдалося.

Отже, доведено, що концепт «смерть» у ранній новелістиці Б. Антоненка-Давидовича тісно пов'язаний з іншими (родини, війни, страждання, втрати). Трагедії, розкриті у малій прозі, справляють руйнівний вплив на людину. Сюжети творів засновані на особистих враженнях автора і виявляють його письменницький талант уже в ранній період. Концепт «смерть» знайшов продовження у подальшій творчості Б. Антоненка-Давидовича.

Ключові слова: концепт, екзистенційні проблеми, автобіографізм, новела, оповідання, смерть, реалізм.

Поставлення проблеми. Концептосфера української новелістики доби «розстріляного відродження» досі залишається недостатньо дослідженою. Сучасне літературознавство значно просунулося в осмисленні творчих здобутків окремих діячів покоління українського відродження, як-от М. Хвильового, В. Підмогильного, Г. Косинки та інших, частково створена персоналізована картина тієї доби, проте творчий доробок Б. Антоненка-Давидовича залишився на периферії аналітичних студій науковців.

Постать Б. Антоненка-Давидовича в літературному процесі ХХ століття – одна з найтрагічніших у когорті «розстріляного відродження». Видатний мовознавець, перекладач, письменник, він був членом літературної організації «Ланка»–МАРС, в яку також уходили В. Підмогильний, Г. Косинка, Є. Плужник, Д. Фальківський,

Т. Осьмачка, Б. Тенета, І. Багрянний, Г. Брасюк, Марія Галич. Засуджені за сфабрикованими владою обвинуваченнями «ланківці» були репресовані і майже всі загинули. Вціліти вдалося лише тим, хто відійшов від літературно-мистецького життя (Марія Галич) або опинився за межами СРСР (І. Багрянний, Т. Осьмачка).

У творчості Б. Антоненка-Давидовича відчутно виділяються два періоди: перший охоплює 1923–1933 роки, у цей час з'явилися перші новели у часописах «Нова громада», «Глобус», «Життя й революція», пізніше об'єднані у збірки «Запо-рошені силуети» (1925), згодом вийшли друком збірки «Синя Волошка» (1930), «Шкапа» (1930), «Печатка» (1930), «Паротяг ч. 273» (1933), повісті «Тук-тук» (1925), «Смерть» (1927), «Справжній чоловік» (1929), «мисливська поема» «Іван Семенович Пальоха» (1933), роман «Нашадки

прадідів» (1926), що відкривав задуману трилогію «Січ-мати», створені нариси «Землю українською» (1930), драматичний твір «Лицарі абсурду» (1926). Другий період відбувся після понад двадцятирічних поневірянь письменника таборами ГУЛАГу та життя у засланні. Хронологічно він припадає на 1957–1984 роки. У цей час Б. Антоненко-Давидович пише збірку «Сибірські новели» (1989), низку оповідань, мемуари, публіцистику, мовознавчі дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початок творчої рецепції творів Б. Антоненка-Давидовича розпочинається у добу «розстріляного відродження». Рецензії та критичні статті про нього писали як представники академічної науки (О. Білецький, М. Зеров), так і низка ідеологічно заангажованих діячів (С. Щупак, Б. Коваленко та інші). Від арешту 1935 року і практично до початку 1990-х років творча особистість Б. Антоненка-Давидовича не вивчалася. Глибоке фахове осмислення набутку письменника відбулося в останні три десятиліття. Вагомий внесок у цю справу здійснили О. Хамедова, В. Дмитренко, Н. Колошук, Л. Бойко, О. Хмель, Л. Кимак та ін. На сьогодні єдиним найбільш системним дослідженням творчості письменника є кандидатська дисертація Ольги Хамедової, а потім видана нею монографія «Fecit, quod potui...» (2009) [9; 10]. Однак концептосфера ранньої новелістики митця у цій праці майже не розглядається.

Зрілий період творчості письменника, зокрема антитоталітарне спрямування «Сибірських новел» привернуло увагу науковців (В. Дмитренко, Л. Кимака [4], П. Михеда, С. Жигун, О. Хмель [11] та ін.), а з раннього періоду найбільш відрефлексованою є повість «Смерть» (студії В. Дмитренко, С. Жигун, К. Протопопової, Т. Грачової, О. Ткаченко та ін.).

Біографічні відомості про митця відновлені та науково відрефлексовані у працях діаспори, зокрема у двотомнику Г. Костюка «Зустрічі і прощання», Л. Бойка «З когорти одержимих», літературному портреті Д. Чуба [5; 2; 12]. Окремі сторінки творчого шляху письменника проаналізовані у дисертації В. Дмитренко [3]. Проте рання новелістика митця досі залишається поза увагою філологів, що й зумовлює актуальність нашої роботи.

Постановка завдання. Мета пропонованої студії – дослідити полісемантичність та особливості функціонування концепта «смерть» на матеріалі ранньої збірки оповідань і новел Б. Антоненка-Давидовича «Синя Волошка».

Виклад основного матеріалу. Поняття концепту остаточно не вирішене у філологічній науці. Маємо низку визначень, сформульованих у сучасних лінгвістичних та літературознавчих студіях. У своїй розвідці ми спираємося на дефініцію, подану у «Літературознавчій енциклопедії» Ю. Коваліва: «Концепт – формулювання, розумний образ, загальна думка, поняття, що домінують у художньому творі чи літературознавчій статті» [6, с. 521]. Як слушно зазначає Н. Романишин, у літературознавстві концепт тлумачиться «як смисловий згусток, що містить загальну ідею про явища певного порядку в розумінні певної епохи й етимологічні моменти», які «виявляють процес перетворення окремих художніх образів та мотивів в єдину картину світу» [7, с. 206]. Близьке до цього тлумачення поняття концепту в культурології, де до власне художньої образності як основи творення тексту додаються історичні, психологічні, етнопонаціональні елементи тощо. Поділяємо думку Л. Суворової, що поняття концепту активно застосовується в лінгвокогнітології, психолінгвістиці та культурології [8, с. 5]. Дослідниця розглядає функціонування концепту в системній єдності «слово – значення – концепт – ідіосфера – концептосфера» [8, с. 5]. При цьому важливими стають асоціативні зв'язки, які здатні виражати узагальнений людський досвід.

У мемуарах «Зустрічі і прощання» Г. Костюк схарактеризував Б. Антоненка-Давидовича як письменника, який «акцентував увагу читача на суспільно й національно актуальних, хвилюючих проблемах нашого часу» [5, с. 423]. Тому не дивно, що сюжетно-тематичні пошуки були значною мірою обумовлені власним досвідом автора. Автобіографічні елементи в його творах відмічають усі дослідники. Молоді роки Б. Антоненка-Давидовича припали на бурхливі події Першої світової війни, він був свідком створення, а потім поразки УНР, утвердження влади більшовиків, сам на короткий час вступав до їхніх лав, але потім вийшов із комуністичної партії через принципову незгоду з її політикою щодо національного питання. Глибоке розчарування у постреволуційній дійсності обумовило песимістичні настрої та домінування концепту «смерть» в його малій прозі.

Оповідання «Синя Волошка» (в окремих джерелах жанр визначено як повість) було написано 1924 року, пізніше воно дало назву збірці малої прози. Головна героїня – підпільниця Саня, «таке наївне, хороше дівча» [1, с. 4], вісімнадцятирічна юнка, яка розпочала навчання на фельдшерських

курсах, але припинила через участь у політичній боротьбі. Нижче ставлення оповідача до Синьої Волошки марковане у середньому роді прикметників, що увиразнюють зменшено-пестливу лексему «дівча». У такий спосіб на лексичному рівні відтворено психологічний стан оповідача, а шестикратний рефрен «наївне, хороше дівча» створює сумну атмосферу втраченої чистоти і краси. Ця характеристика наратора, «товариша Василя», відбиває його тугу за героїчними днями боротьби і жаль за втраченим молодим життям.

Головну героїню твору наратор характеризує ще одним рефреном – «мій сполоханий ранком дитячий сон» [1, с. 18]. Юність героїні, її зовнішня краса (каштанові розкішні коси, сині очі), внутрішня чистота, юнацький максималізм (дискусії з Павлом Пащенко) – усе це створює тендітний і ніжний образ юної революціонерки. Буремні дні визвольних змагань, бої, підпільна діяльність – події, описані в оповіданні, зараз не мають тієї актуальності для читача, як на початку 1920-х. Але непроминальним моментом стає подвиг, самопожертва юної підпільниці: задля порятунку товаришів вона мусила викрасти важливі папери у ротмістра Воронова, а для цього погодилася на інтимне побачення з ворогом. Синя Волошка виконала завдання, дістала документи, але тієї ж ночі отруїлась. Таким чином, перед читачем розгортається логічний ланцюжок: «завдання – самопожертва з ідейних міркувань – неможливість внутрішнього компромісу – смерть». Отже, у цьому творі концепт «смерть» тлумачиться як свідоме самопожертва заради порятунку інших.

Екзистенційний складник «Синьої Волошки» полягає в тому, що Саня не мала вибору: будучи моральною максималісткою, вона поставила інтереси товаришів вище за власне життя і офірувала собою задля порятунку арештованих товаришів. Василь, від імені якого розгортається оповідь, не зізнається в коханні до дівчини, але по тому, що після її смерті він втрачає радість життя, працює механічно, його свідомість фокусується лише на мотивах туги, втрати, суму, осені, згасання, ми розуміємо, що чоловік любив головну героїню. Першоособова наративна структура, романтичні мотиви згасання, ночі, суму, втрати, привабливі зовнішній і внутрішній портрети Синьої Волошки демонструють неоромантичні елементи у загалом реалістичній поезії оповідання.

Помітне місце в ранній новелістиці Б. Антоценка-Давидовича посідає тема Першої світової війни. Основні мотиви її реалізації – страждання, загибель, каліцтво, безнадія. В оповіданні

«Шкапа» гомодієгетичний наратор описує епізод загибелі старої коняки місцевого мешканця-русина, якого австрійці змусили допомагати перевозити гармати. Під час бою нещасна тварина зазнала поранення і прийшла помирати до шанців. Письменник натуралістично достовірно описує муки, в яких повільно конала конячина: «Виснажена і безсила, вона давно вже лежала на застеленій соломі. Десь серед прозорого місячного серпанку вже витала її смерть. І шкапа розуміла це. <...> Простягнувши до нас голову і наче благаючи не покидати її, шкапа тихо й хрипко заіржала. На мить під хворим промінням місяця блиснули її розпучливі перелякані очі, потім вона безсило впала...» [1, с. 39].

Письменникові важливо було продемонструвати не саму загибель нещасного створіння під час бойових дій, а показати ставлення людей до смерті конячини: десятки солдатів, які до війни були простими селянами, гірко плакали, споглядаючи труп тварини. Вона символізувала для них втрачене дитинство, рідну домівку, мирну працю. Тому вони рішуче припинили спробу поручника Королькова вдарити чоботом уже мертве тіло. У цей момент гуманне ество солдат-українців протиставлене тупій жорстокості російського офіцера: «Але на відповідь йому мовчки з ненавистю і презирством дивилось просто в вічі дві сотні солдатських очей. Гнів землі, стогони й прокляття багатьох поколінь рабів, кріпаків й наймитів мигнули зірницею в тому погляді й напружились. Було щось дике й жорстоке в тій згущеній мовчанці багатьох людей» [1, с. 40]. І ця мить стала визначальною – Корольков відступив. Тобто у підтексті Б. Антоценка-Давидович виразив думку, що смерть старої селянської шкапи стала каталізатором пробудження людської самосвідомості в десятків людей, які десятиліттями перебували в пригніченому зацькованому становищі. Смерть тварини призвела до їхнього морального відродження.

Тобто концепт «смерть» в оповіданні «Шкапа» набуває протилежного значення: призводить до утвердження людського начала, до відновлення справедливості. Це відбувається в епізоді нічної розвідки, куди Корольков пішов з оповідачем і кількома солдатами. Інсценувавши фатальну помилку, оповідач власноруч застрелив ненависного Королькова і «опустивши рушницю, щасливо зітхнув» [1, с. 43]. Смерть поручника не викликала докорів сумління в оповідача, оскільки Корольков був мерзенним створінням. У творі протиставляється гуманізм українців жорстокості росіянина.

Болючим досвідом, глибокою психологічною травмою стали для багатьох письменників події голоду 1921, 1932–1933 і 1946–1947 років. Про голод 1921 року йдеться у новелі Б. Антоненка-Давидовича «Два пуди жита» (1922) з підзаголовком «із голодних фрагментів» [1, с. 188]. У творі реалістично розкривається відчай селян, що потерпали від посухи на півдні України. Перед читачем розгортається гнітюча картина закинutoї залізничної станції, поруч із якою працює невеликий млин. І десятки знесилених голодом людей приходять туди, аби поміняти останні речі на хліб. Автор виділяє з юрби двох україн виснажених селян – Митра й Ганну, які втратили врожай від посухи. Вони несуть два пуди жита, мріючи врятувати голодних дітей: «Жовта, як віск, худа, наче донька самого голоду, кинулась обшарпана жіноча постать додолу й похапцем, немов рятувала святощі, збирала пригорщами розсипане жито, перемішане з грудками снігу» [1, с. 193]. Письменник реалістично достовірно описує надлюдські зусилля селян: «...тягла на хребті два пуди жита. Терпляче, мовчки, шкутильгаючи на ліву ногу. Обігнала вперед чоловіка й таки донесла до станції. Вперлась крізь одчинену половину дверей у залу і впала разом із торбою на асфальт неприємна... А на шляху під лісою колишнього панського саду холоділо під старим кожухом дядькове тіло. Підібгавши під себе ноги, заховав руками лице й притулився до мокрого снігу. Немов хотів сховатись від світу, забути світ...» [1, с. 194]. Ганна з чоловіком так і не донесли рятівний мішок з житом до голодних дітей.

У цій новелі Б. Антоненко-Давидович змальовує моторошну картину загибелі селян від голоду, тож концепт «смерть» набуває ще одного виміру – психологічного. Прикінцева пейзажна замальовка автора, в якій усміхнене березневе сонце порівнюється з весільною молодою, різко контрастує з жахливою картиною реальної смерті батьків і передбачуваною загибеллю дітей. Емоційне ставлення автора до події відображене у метафорі «оплакані лани».

В оповіданні «Пиріжки, пиріжки...» (1922) розгорнута ще одна трагічна історія: «Стрімголов летіли нові дні, перегортались сторінки років, на вулиці клекотіло нове життя, бурхливе, самовпевнене, дике, незрозуміле... А в учителя географії був Коля, стара тополя під вікном і скрипка» [1, с. 195]. Авторське ставлення до постреволюційної дійсності яскраво відображене в дібраному ряді епітетів. Але в безрадісне життя скромного вчителя увірвалось ще одне горе – чотирнадцятилітній Коля

захворів на тиф. Задля його порятунку батько продав найціннішу річ – скрипку: «Притулився згорбленою спиною до муру крамниці й виставив скрипку на продаж. Ніби послав старшу доньку заробляти вночі на Хрещатику...» [1, с. 196]. У цьому порівнянні виражено глибокий розпач батька від власного безсилля. На виручені за скрипку гроші старий учитель продає на вулиці пиріжки, щоб порятувати сина. Він несміливо пропонує товар перехожим, поступається місцем перекупкам, але всі його думки заповнила тривога за хворого. Коли чоловік повернувся додому, на нього чекала сумна звістка: «Коло синових ніг глухо ридала дружина. Вчителеві стало ясно, ясно до останньої дрібниці, до болю, до безкінечного, одвічного жаху перед незрозумілим – Колі більше немає...» [1, с. 200]. Втрата єдиного сина означала особисту катастрофу для батька – він утратив сенс життя. Психологічний стан головного героя підкреслений метафорично насиченою пейзажною замальовкою, в якій домінують мотиви безнадії, ночі, згасання, сирітства.

Протиставлення двох образів Колі – жвавого й допитливого підлітка за тиждень до описаних подій та його важкого стану під час хвороби, що завершилася летально – формують екзистенційний дискурс твору: поразку людини у боротьбі зі смертю, невідворотність тяжких переживань, зображення межової ситуації, в якій опинився батько загиблої дитини, абсурдність існування. Отже, у новелі «Пиріжки, пиріжки...» формується ще один аспект концепту «смерть» – екзистенційний.

Б. Антоненку-Давидовичу довелося пережити два арешти і покарання у концентраційних таборах ГУЛАГу. На його долю випало багато тяжких випробувань, він не раз сам опинявся на межі, тому концепт «смерть» пронизує багато його творів, такий заголовок має і повість 1927 року. Танатологічні мотиви також посідають значне місце у пізній новелістиці письменника, зокрема в його «Сибірських новелах».

Висновки. Б. Антоненко-Давидович був одним із репрезентантів українського «розстріляного відродження», якому вдалося вижити у «несамовиту добу» (Г. Костюк). 1935 року він був засуджений до смертної кари, яка потім була замінена на 10-річне ув'язнення, понад двадцять років перебував у нелюдських умовах у різних таборах ГУЛАГу та на засланні, дивом вижив і повернувся в Україну. На його очах гинули тисячі невинних людей у жорнах репресій більшовицької держави, війна та повоєнне лихоліття також супроводжувалися значними людськими втратами. Тож не дивно, що концепт «смерть» пронизує творчість письменника.

Рання новелістика Б. Антоненка-Давидовича переконливо засвідчує непересічний талант оповідача, вміння передати гострі конфлікти сучасності в сюжетах та образах його творів. Проаналізована збірка «Синя Волошка», в яку увійшли новели й оповідання 1921–1922 років, торкається актуальних проблем тогочасної дійсності. Одним із центральних у збірці є концепт «смерть». Він набуває різних семантичних тлумачень: як неможливості компромісу з власним сумлінням, високої самопожертви в ім'я порятунку товаришів по боротьбі («Синя Волошка»), як екзистенційної трагедії, невідвратної сили

долі, несправедливості буття, ворожості світу до людини («Шкапа», «Два пуди жита», «Пиріжки, пиріжки...»). Концепт «смерть» функціонує як провідний у цих творах. Його емоційне обрамлення варіюється від світлого суму-спогаду, ностальгії за душевною чистотою («Синя Волошка») до гостро негативного переживання таких травматичних ситуацій, як голод, війна, хвороба. Концепт «смерть» переплітається з концептом «родина», маркує її руйнацію. Прикметно, що концепт «смерть» художньо реалізується переважно в сюжеті твору, але важливим його проявом є сугестивно насичений пейзаж.

Список літератури:

1. Антоненко-Давидович Б. Синя Волошка : збірка оповідань. Вид. 2-ге. Харків–Київ: Книгоспілка, 1930. 200 с.
2. Бойко Л. С. З когорти одержимих : життя і творчість Бориса Антоненка-Давидовича в літературному процесі ХХ століття. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2004. Вид. 2-ге. 584 с.
3. Дмитренко В. І. Творчість митців об'єднання «Ланка»–МАРС у літературному процесі першої третини ХХ століття: аспекти перцепції та рецепції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : 10.01.01. Київ, 2009. 33 с.
4. Кимак Л. Б. «Сибірські новели» Бориса Антоненка-Давидовича (Проблематика. Стиль. Поетика) : літературознавча студія. Вінниця : Південний Буг, 1998. 96 с.
5. Костюк Г. Борис Антоненко-Давидович. Зустрічі і прощання : Спогади у двох книгах / передм. М. Жулинського. Київ : Смолоскип, 2008. Кн. 1. С. 423–426.
6. Літературознавча енциклопедія : у двох томах. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
7. Романишин Н. І. Художній концепт: лінгвопоетика, лінгвокультурологія, літературознавство. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2017. Вип. 12. С. 204–209.
8. Суворова Л. К. Концепт смерті в малій прозі раннього українського модернізму: архетипно-міфологічна і філософська інтерпретація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2017. 22 с.
9. Хамедова О. Feci, quod potui... : Доля і творчість Бориса Антоненка-Давидовича : монографія. Донецьк: Норд-прес, 2009. 164 с.
10. Хамедова О. А. Б. Антоненко-Давидович: доля, творчість, критична рецепція : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.01. Харків, 2008. 20 с.
11. Хмель О. С. Екзистенціалістські мотиви в «Сибірських новелах» Б. Антоненка-Давидовича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.01. Харків, 2007. 19 с.
12. Чуб Д. Борис Антоненко-Давидович : Життя і творчість. Мельборн : Вид-во «Ластівка», 1979. 32 с.

Lenska S. V. THE CONCEPT OF “DEATH” IN THE EARLY SHORT STORIES BY B. ANTONENKO-DAVYDOVYCH

The article is dedicated to the analysis of the artistic functioning of the concept of “death” on the basis of B. Antonenko-Davydovych's collection of short stories “The Blue Cornflower” (1930). It was found that the writer's early short stories are based on real events and have an autobiographical character. The ambiguity of the semantics of the concept “death” in the short prose of the 1920s was investigated.

The article examines the artistic functioning of the concept of “death” It is found that the writer's early short fiction is based on real events and has an autobiographical character. The author investigates the ambiguity of the semantics of the concept of “death” in the short fiction of the 1920s.

The semantic and functional content of the concept of “death” in the story “The Blue Cornflower”, which later gave the name to the collection of short prose, was analyzed. In the image of the main heroine Sana, the motive of sacrifice for the sake of saving comrades in the political struggle is highlighted. However, having completed the task, the girl could not come to an internal compromise and committed suicide. Thus, the concept of “death” is associated with self-sacrifice. The story “The Old Mare” revealed that the concept of “death” has a double meaning: on the one hand, it reflects the existential tragedy of the First World War,

and on the other hand, it leads to the awakening of national self-awareness in Ukrainians. It is noted that in the short stories "Two poods of rye" and "Pies, pies..." the concept of "death" represents the author's condemnation of the inhumane world of the post-revolutionary era, in particular the famine of 1921. The short story "Two poods of rye" realistically depicts the death of a couple of peasants who were carrying a bag of life-saving grain for hungry children, but died on the way. That is, the concept of "death" acquires a deep psychological dimension. It was analyzed that in the short story "Pies, pies..." the concept of "death" expresses the immeasurable grief of a father who lost his only son due to illness. For the sake of saving his son, he sold the only value and comfort – a violin, but it was not possible to save his son.

So, it is proven that the concept of "death" in B. Antonenko-Davydovych's early short stories is closely related to others (families, wars, suffering, losses). The tragedies revealed in short stories have a devastating effect on a person. The plots of the stories are based on the author's personal impressions and reveal his writing talent already in his early works. The concept of "death" continued in the later fiction of B. Antonenko-Davydovych.

Key words: *concept, existential problems, autobiography, short story, death, realism.*